constată că, meşteşugurile domeniale decad; că produsele lor pentru consum nu mai sînt rentabile, din punct de vedere al calităţii şi al preţului de cost, comparativ cu acelea ale meşterilor de la sate şi de la oraşe.

Lucrarea se încheie cu cîteva concluzii speciale şi generale, care reies din problemele analizate anterior şi din datele prezentate.

Prin varietatea şi valoarea materialelor informative pe care le conţine, prin soluţiile pe care le propun pentru diferite aspecte ale problemelor, prin viziunea de ansamblu, lucrarea lui Ştefan Olteanu şi Constantin Şerban constituie o sinteză interesantă şi utilă care vine să umple un gol, de multă vreme resimţit, în istoriografia noastră.

Angela Prună

ŞTEFAN IONESCU, PANAIT I. PANAIT: *Constantin Vodă Brîncoveanu*, Ed. ştiinţifică, Bucureşti, 1969, 464 p.+52 figuri+2 hărţi.

Interesul stîrnit de epoca şi personalitatea lui Constantin Brîncoveanu îi conferă dreptul consacrării unei monografii. Printr-o cercetare exhaustivă, Ştefan Ionescu şi Panait I. Panait, răspund acestei necesităţi oferind celor interesaţi tabloul general al domniei lui Constantin Brîncoveanu.

Lucrarea cuprinde zece capitole, ordonate judicios: Constantin Vodă Brîncoveanu în istoriografia română şi străină; Ţara Românească în politica Europei răsăritene în a doua jumătate a secolului al XVII-lea; Situaţia social-economică a Ţării Româneşti în timpul domniei lui Constantin Vodă Brîncoveanu; Început de domnie; Lupta pentru consolidarea şi extinderea puterii; Politica brîncovenească la începutul secolului al XVIII-lea; Adîncirea crizei regimului politic; Sfîrşit de domnie; Renaşterea culturală şi artistică; Personalitatea lui Constantin Vodă Brîncoveanu şi locul său în istoria românilor.

Anii domniei lui Constantin Brîncoveanu au constituit o perioadă de sensibilă redresare economică, fără de care nu poate fi concepută lunga rămînere în scaunul domnesc într-o perioadă cînd pretenţiile turcilor sporiseră aşa de mult. Domnitorul, precizează autorii, s-a dovedit a fi un cunoscător al fenomenelor economice, „condiţie de seamă a întregului sistem politic şi cultural promovat...".

În politica internă, a avut loc un proces de stabilizare, început de altfel, pe timpul predecesorului său. Voievodul a admis colaborarea rudelor sale apropiate, Cantacuzinii, fără însă a se lăsa dominat. Orgoliul său politic nu putea admite o atare situaţie.

În politica externă, domnitorul s-a dovedit a fi un abil mînuitor al metodelor diplomatice. Autorii subliniază că „voievodul muntean nu a subordonat acţiunile sale unor idei politice preconcepute... ci totdeauna a urmărit numai apărarea intereselor politice ale ţării...". Timp de 25 de ani, cît a ocupat scaunul voievodal, Constantin Brîncoveanu a vegheat, înainte de toate, la păstrarea independenţei ţării, în care scop a apelat la „armele diplomaţiei". Realitatea momentului politic, precizează autorii, nu permitea folosirea forţei ostăşeşti. Autorii evidenţiază caracterul naţional al politicii externe dusă de voievodul muntean. Această politică naţională „are şi un conţinut general românesc", pentru că a privit nu numai Ţara Românească, ci şi Moldova şi Transilvania.

Domnia lui Constantin Brîncoveanu a fost şi o epocă de renaştere culturală şi artistică care constituie „un proces de reflectare suprastructurală a dezvoltării economice a Ţării Româneşti în acea perioadă". În toate domeniile culturii, arată autorii, voievodul, ajutat de cărturarii vremii, „a realizat o însemnată operă naţională" care a deschis perspective largi şi a permis „trecerea de la spiritul medieval la spiritul modern".

Instalat la domnie după o perioadă de crîncene lupte interne, el însuşi martor la nenumăratele drame prin care a trecut familia Brîncoveanu şi Cantacuzino, Constantin Brîncoveanu a dominat prin personalitatea sa, istoria ţărilor române de la sfîrşitul secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea. Deşi calmă în aparenţă, domnia lui Constantin Brîncoveanu a fost tulburată de nenumărate evenimente interne şi externe cărora voievodul, cu preţul unor mari eforturi, le-a găsit de fiecare dată rezolvarea, pînă la tragicul său sfîrşit.

Lucrarea cercetătorilor, Ştefan Ionescu şi Panait I. Panait se adresează nu numai specialiştilor din domeniul istoriei ci unui cerc mai larg de cititori. Scrisă într-o formă atractivă şi însoţită de un mare număr de reproduceri frumos executate, monografia consacrată domniei lui Constantin Brîncoveanu, constituie o contribuţie la cunoaşterea epocii brîncoveneşti.

I. Toderaşcu

DAN BERINDEI, *Bălcescu*, colecţia „Oameni de seamă", Editura tineretului, Bucureşti, 1969, 264 p., bibliografie şi reproduceri fotografice.

Oricît s-ar părea de ciudat, despre N. Bălcescu, această figură singulară a istoriei noastre, s-a scris relativ puţin. Abstracţie făcînd de analizele parţiale, numeroase — multe din ele de certă valoare — puţini au fost acei care au încercat să cuprindă, într-un studiu monografic, personalitatea complexă a marelui nostru istoric. Cele cîteva realizări în această direcţie se cereau revizuite şi completate, în raport cu stadiul actual al cercetării istorice.

Familiarizarea deplină cu problemele istoriei noastre moderne, predilecţia manifestată în studiile anterioare, îl recomandau pe cercetătorul Dan Berindei ca pe unul din exegeţii cei mai indicaţi ai lui Nicolae Bălcescu.

În adevăr, monografia căreia-i consacrăm puţinele noastre rînduri, verifică viziunea largă a autorului, capacitatea sa de a realiza o operă în acord cu cerinţele cercetării noastre istorice.

Bălcescu, acest produs al epocii în care se plămădea naţiunea română, este privit continuu în legătură cu societatea ale cărei resorturi intime de dezvoltare le cunoştea şi asupra căreia acţiona cu întreaga putere constructivă a inegalabilei sale gîndiri şi personalităţi. Evenimentele mari de la mijlocul secolului al XIX-lea — în centrul cărora se afla revoluţia de la 1848 — sînt inseparabil legate de viaţa şi activitatea lui Bălcescu.

Cu o măiestrie — care se remarcă, de altfel, nu numai aici — autorul a izbutit să definească, în ceea ce au ele mai esenţial, legătura indisolubilă şi interdependenta strictă dintre personalitatea marelui nostru istoric şi societatea vremii sale, la dezvoltarea şi afirmarea căreia lupta cu inteligenţa sa creatoare şi neobişnuita-i energie revoluţionară. Credem că aceasta este una din calităţile cele mai remarcabile ale cărţii. Bălcescu, reprezentantul cel mai autentic al poporului, îşi mistuia existenţa — scurta sa existenţă — în slujba marelui ideal de afirmare a naţiunii române.

Urmărind viaţa şi activitatea lui Bălcescu, autorul reconstituie o bună parte din istoria noastră modernă. O face cu un deosebit simţ al proporţiilor şi nuanţelor; lărgeşte orizontul cu informaţii şi interpretări noi, pe care le plasează cu pondere şi discreţie. În acest sens, reţine atenţia sugestiva reconstituire a revoluţiei de la 1848 în Ţara Românească, ale cărei probleme fundamentale, în viziunea lui N. Bălcescu, se înlănţuiau într-un tot organic, unitar. Este reliefată, de asemenea, generoasa concepţie a istoricului asupra României viitoare, în centrul căreia trebuia să se afle Transilvania, „punctul de reazem" şi elementul de legătură cu Europa (p. 220).